

שאלון: רמת אמפתיה כללית וספציפיות

הקשר בין משתנים אישיים ומשתנה מצב לבין אמונות נורמטיביות

ספציפיות המצדדות בעד אלימות בקרב ילדים בני מיעוטים

מאת : עולא בשיר

בהדרכת : פרופ' ציפורה שכטמן

עבודת גמר המוגשת כמילוי חלק מהדרישות

לקבלת התואר "מוסמך האוניברסיטה"

אוניברסיטת חיפה

הפקולטה לחינוך

נובמבר 2002

החוג לחינוך

כלי המדידה :

הכלים בנספחים מופיעים בשפה הערבית אחרי שתורגמו מאנגלית. כשהועברו למשתתפים הם תורגמו לערבית ע"י בוגרת אוניברסיטה לשפה וספרות ערבית, והמהימנות שלהם נבדקה בפייולוט (37 נבדקים) קודם להעברתם למדגם המחקר.

רמת אמפתיה כללית וספציפית : (שני המשתנים מופיעים ביחד משום שהשני מהווה חזרה על פריטים מהראשון עם שינוי במושא האמפתיה- ראה בהמשך). נעשה שימוש בשאלון Index of Empathy for Children and Adolescents (Bryant, 1982). השאלון כולל 22 היגדים וציון האמפתיה מתקבל ע"י סכום התוצאות לאחר היפוך מחצית ההיגדים (פריטים הפוכים). התכונות הפסיכומטריות נבדקו על מדגם של בני 14-6. המהימנות החוזרת נעה בין 74 – 86. תוקף המבחן נמדד ע"י השוואת הציונים עם שאלונים דומים אחרים, ובהשוואה עם קשרים למשתנים לא רלוונטיים (הישגים לימודיים), כצפוי לא נמצא קשר עם הישגים, נמצא קשר חיובי בין ציון אמפתיה עם קבלה וקשר שלילי עם תוקפנות (Bryant, 1982). במחקר הופיעו 19 היגדים משום שהורדו 3 פריטים הפוכים הקשים להבנה (שכמטן, 2002) שסכומם היווה רמת האמפתיה הכללית של הנבדק. בנוסף, הועברו עוד 7 פריטים מאותו שאלון בשני נוסחים בהתאם ללאום מושא האמפתיה (יהודי\ערבי). כך, כל ילד קיבל שני ציונים נוספים לציון האמפתיה הכללית – רמת אמפתיה כלפי יהודים, ורמת אמפתיה כלפי ערבים המהווים סכום 7. הילדים מלאו את השאלון, ותשובותיהם נעו על רצף של 4 = "נכון מאוד" עד 1 = "בכלל לא נכון", כאשר ציון גבוה משמעותו אמפתיה יותר גבוהה. בדיקת מהימנות של קרונבאך לחלק האמפתיה הכללי, לאמפתיה כלפי יהודים ולאמפתיה כלפי ערבים היה בפייולוט 63, 82, 81 בהתאמה, ובמדגם המחקר 72, 79, 84. בהתאמה. המהימנויות הנ"ל באו אחרי השמטת מס' פריטים מהחלקים השונים. הושמטו שני פריטים משתי הגרסאות – אמפתיה כלפי יהודי וכלפי ערבים, שהראו חוסר עקביות עם המדד הכללי. הפריטים היו "מצחיק אותי לראות ילדים ערבים\יהודים הבוכים מרוב שמחה" ו-"קשה לי להבין כעסו של ערבי\יהודי". חשוב להוסיף כי הפריט האחרון גם הושמט בשאלון האמפתיה הכללית מטעמי מהימנות. על כן, ציון האמפתיה הכללי התייחס לסכום 18 שאלות במקום 19, וציון האמפתיה כלפי יהודי\ערבי התייחס לסכום 5 שאלות במקום 7.

שייכות מושא האמפתיה וקורבן התוקפנות לקבוצה אתנית – לאומית: נעשה שימוש בשני נוסחים שונים לשאלות בחלק הראשון בשאלון האמונות המצדדות בעד אלימות של היוסמאן וגוריא (Huesmann & Guerra, 1997) ומושא האמפתיה בשאלון האמפתיה (Bryant, 1982) כאשר בנוסח אחד הופיע כיהודי ובנוסח האחר כערבי.

שאלון אמפטיה

Bryant (1982)

כותרת לילדים : הרגשתי ביחס לאחרים

לגבי כל היגד באיזו מידה הוא נכון מאוד , די נכון , לא כל כך נכון או בכלל לא נכון לגביך X סמן

בכלל לא נכון	לא כל כך נכון	די נכון	נכון מאוד	
				עצוב לי לראות ילד שאינו מוצא חבר/ה משחק
				אנשים המתנשקים ומתחבקים ברבים נאים לי מטופשים
				מצחיק אותי לראות בנים שבוכים כי הם מאושרים
				אני נהנה כשאחרים מקבלים מתנות , גם כשאני לא מקבל מתנה
				כשאני רואה ילד בוכה אני מרגיש שאני בוכה בעצמי
				מרגיז אותי כשאני רואה ילדה שפוגעים
				אפילו אם איני יודע מדוע מישהו צוחק ,אני צוחק גם
				לפעמים אני בוכה כשאני צופה טלוויזיה
				מצחיק אותי לראות נערות הבוכות בגלל הן מאושרות

				קשה לי להבין שמישהו אחר מתרגז
				אני מזדעזע כאשר אני רואה שפוגעים עליי חיים
				אני מזדעזע כאשר אני רואה שפוגעים עלי חיים
				מעציב אותי לראות ילד שאינו יכול למצוא חבר למשחק
				יש שירים שגורמים לי עצב כזה מתחשק לי לבכות
				מרגיז אותי כשאני רואה שפוגעים בילד
				זה טיפשי להתייחס לכלבים וחתולים כאילו יש להם רגשות
				כשאין לילדים חברים זה בגלל שהם לא רוצים חברים
				כשאני רואה ילד בוכה , מתחשק לי לבכות
				זה טיפשי שאנשים בוכים בגלל סרט או עפר עצוב
				אני שמח כשתלמיד מפריע מקבל עונש

פריטים המותאמים על פי השתייכות מושא האמפטיה לקבוצות אתניות – לאומיות שונות :

				1.עצוב לי לראות ילד יהודי שאינו מוצא חבר למשחק
				2.מצחיק אותי לראות בנים יהודים שבוכים כי הם מאושאים
				3.כשאני רואה ילד יהודי בוכה , אני מרגיש שאני בוכה בעצמי
				4.מרגיז אותי כשאני רואה לידה יהודה שפוגעים בה
				5.קשה לי להבין כשמישהו יהודי מתרגז
				6. מרגיז אותי כשאני אורה שפוגעים בילד יהודי
				7. כשאני רואה ילד יהודי בוכה , מתחשק לי לבכות
				8. עצוב לי לראות ילד ערבי שאינו מוצא חבר למשחק
				9. מצחיק אותי לראות בנים ערבים שבוכים כי הם מאושרים
				10. כשאני רואה ילד ערבי בוכה , אני מרגיש שאני בוכה בעצמי
				11. מרגיז אותי כשאני רואה ילדה ערביה שפוגעים בה
				12. קשה לי להבין כשמישהו ערבי מתרגז
				13. מרגיז אותי כשאני רואה שפוגעים בילד ערבי
				14. כשאני רואה ילד ערבי בוכה, מתחשק לי לבכות .

שאלון אמפתיה (Bryant , 1982) מתורגם לערבית

إحساس للآخر (الجنس: _____)

أمامك الأقوال التالية , عليك أن تقرر إلى أي مدى هي صحيحة بالنسبة لك . الخيارات الموجود هي : صحيحة جدا , صحيحة بعض الشيء , غير صحيحة بعض الشيء , وغير صحيحة بالمرّة . ضع X بالخانة المناسبة لك .

غير صحيح بالمرّة	غير صحيح بعض الشيء	صحيح بعض الشيء	صحيح جدا	
				1. احزن عندما أرى ولدا لا يجد رفيقا للعب
				2. استسخف الناس الذين يقبلون بعضهم أو يحضنون بعضهم أمام الجميع.
				3. يضحكني أن أرى أولادا يكون من شدة الفرح .
				4. أمتنع عندما يأخذ الآخرون هدايا حتى وان لم احصل على هدية بنفسى
				5. عندما أرى ولدا يبكي اشعر أني ابكي بنفسى
				6. اغضب عندما يؤذون بنتا
				7. حتى وان لم اعرف لماذا يضحك الآخر , اضحك أيضا
				8. أحيانا ابكي وأنا أشاهد التلفزيون
				9. يضحكني أن أرى بنات باكيات من شدة السعادة
				10. صعب على تفهم غضب الآخر
				11. أنا أترزعع عندما أرى أنهم يؤذون حيوانا
				12. يحزنني أن أرى ولدا لا يجد رفيقا للعب
				13. يوجد أغان تحزني لدرجة ارغب بها بالبكاء
				14. اغضب عندما يؤذون ولدا .

			15. التعامل مع الققط والكلاب وكان لديها مشاعر سخييف
			16 . عندما لا يكون للأولاد أصدقاء فهذا لأهم لا يريدون أصدقاء
			17 . عندما أرى ولدا يبكي , ارغب أن ابكي
			18.سخييف أن يبكي الناس من فيلم أو كتاب محزن
			19 . افرح عندما يعاقب طالب مزعج
			20.احزن لرؤية ولد يهودي لا يجد رفيقا للعب
			21.تضحكني رؤية أولاد يهود يكون من شدة السعادة
			22.عندما أرى ولدا يهوديا يبكي , أحس أني ابكي بنفسي
			23. اغضب عندما يؤذون بنت يهودية
			24. من الصعب علي تفهم يهودي غاضب
			25. اغضب عندما يؤذون ولد يهودي .
			26.عندما أرى ولدا يهوديا يبكي,ارغب أن ابكي
			27. يحزني أن أرى ولدا عربيا لا يجد رفيقا للعب
			28. تضحكني رؤية أولاد العرب يكون من شدة السعادة
			29.عندما أرى ولدا عربي يبكي ,أحس أني ابكي بنفسي
			30. اغضب عندما يؤذون بنتا عربية
			31. من الصعب علي تفهم عربي غاضب
			32. اغضب عندما يؤذون ولدا عربيا
			33.عندما أرى ولدا عربيا يبكي , ارغب أن ابكي